

Selvitys Siun soten yhtymähallitukselle koskien Itä-Suomen aluehallintoviraston selvityspyyntöä ISAVI/2084/2022

Itä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt selvitystä valvonta-asiaan ISAVI/2084/2022 koskien Siun soten Siun sote – Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän perusterveydenhuollon toimintaa ja pyytää vastausta seuraaviin kysymyksiin.

Selvityksen laativat palvelujohtaja Jussi Malinen, palvelupäällikkö Mikael Ripatti, toimialuejohtaja Jarmo Kukkonen

Vastaukset kysymyksiin

1. Onko kehittäjäylilääkärin määräaikaisen tehtävän perustamisella ja muilla 26.10.2021 annettussa selvityksessä kerrotuilla toimenpiteillä ollut vaikutusta lääkäreiden saatavuuteen?

Rekrytoinnin näkökulmasta kehittäjäylilääkärin tehtävä ei ole tilannetta kokonaiskuvassa oleellisesti muuttanut tavanomainen lääkäreiden vaihtuvuus huomioiden. Keskeisin uusi rekrytointikeino on ollut Siun soten syksyllä 2021 pilotoima terveyskeskuslääkäri 2.0-malli, jolla alkuun loppuvuodesta 2021 saatiin rekrytoitua seitsemän (7) terveyskeskuslääkäriä. Kokonaisuutena niiden lääkärin määräksi, joille mallin olemassaolo on ollut vähintään merkittävä tekijä Siun soteen päätyksen taustalla, voidaan kuitenkin arvioida toistaiseksi olevan noin kymmenen (10). Samana aikana Siun soten kaikkien uusien terveyskeskuslääkärirekrutointien (LL) määrä on ollut 15, eli malli on ollut merkittävässä roolissa n. 2/3:ssa rekrytoinneista. Vuodenvaihteen 2021–2022 jälkeen malli on integroitunut kiinteäksi osaksi rekrytointia, ja monet rekrytoitavat ovat olleet mallista valmiiksi tietoisia.

Terveyskeskuslääkäri 2.0 -mallista on tähän mennessä kertynyt loma-aikojen ulkopuolista kokemusta 3–4 kuukauden ajalta. Mallin piirissä on ehtinyt tämän ajan kuluessa toimia yhteensä 26 Siun soten virkasuhteista lääkäriä. Mallin etenemistä on seurattu kevään aikana terveysasemien johdossa, mallin omassa kehittämisryhmässä (kehittäjäylilääkäri, koulutusylilääkäri ja mallin koordinaattori) sekä lääkäreiden luottamushenkilöiden kanssa järjestetyissä tapaamisissa.

Mallin tarkempi arviointi on kuitenkin toistaiseksi kesken ja vuoden 2022 aikana on tarkoitus tarkemmin arvioida vaikutuksia, mutta alustavien tulosten perusteella malli on vaikuttanut positiivisesti lääkäreiden työssä viihtymiseen ja monissa tapauksissa myös työssä jaksamiseen.

Kehittäjäylilääkärin tehtäviin kuuluu lääkäreirekrytoinnin edistämisen lisäksi terveysasematoiminnan kehittämisen tukeminen laaja-alaisesti myös palvelutuotannon näkökulmasta, jolloin tavoitteena

on myös osaltaan lisätä etenkin kokoneiden lääkärien pitovoimaa työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tukemisen keinoin.

Vuoden 2021 aikana on perustettu myös koulutusylilääkärin virka, jossa viranhaltija aloitti vuoden 2022 alussa tavoitteena kehittää sekä parantaa lääkärien koulutusta ja osaltaan parantaa lääkärien saatavuutta.

2. Onko vuoden 2021 aikana perustetut uudet perusterveydenhuollon lääkärinvirat saatu täytettyä vakinaisilla viranhaltijoilla?

Yksi terveyskeskuslääkärin virka on täytetty vakituisesti kouluterveydenhuollon sektorityöhön ja yksi terveyskeskuslääkäri on valittu terveyskeskuslääkärin virkaan (aiemmin Siun soten viranhaltija toisessa virassa) aloittaen 1.4.2022.

3. Mikä on lääkärin virkojen ja virassa olevien lääkärien määrä terveysasemittain 31.3.2022.

Terveyskeskuksien lääkärien 133 virasta 106 on täytetty tarkasteluajankohtana 31.3. Näistä 106:sta 72 työntekijää oli vakituisessa palvelussuhteessa. Osa-aikaisten osuudella korjattuna saadaan lääkäriresurssiksi 90,7.

Näistä 106 täytetystä virasta 31.3.2022 41 viranhaltijaa oli poissa virantoimituksesta. Yleisin poissaolon syy on toisen viran tai toimen hoito omalla työnantajalla (19 työntekijää), toisella työnantajalla oli tarkasteluhetkellä 2 työntekijää. Muut poissaolon syyt liittyvät erilaisiin vapaisiin (kuten esim. sairausloma, äitiys, tai isyysvapaa, vuosiloma).

Virkojen sijoittuminen ja virkojen hoidon tilanne on esitetty taulukossa 1.

KP/Terveysasema	Virkapohjia	Vakituisia virkasuhteisia	Määräaikaisia virkasuhteisia	Virkasuhteisia yhteensä	Osittaista työaika tekeviä virkasuhteisia	Yhteenlaskettu virkasuhteisten resurssi työaikaprosentin suhteessa (ei huomioine poissaoloja)
4002 Terveysasema, Heinävesi	terveyskeskuslääkäri : 2 vastaava lääkäri: 1	lääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 1	terveyskeskuslääkäri : 1	3	3	1,9
4003 Terveysasema, Liperi	terveyskeskuslääkäri : 8 ylilääkäri: 1	lääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 7	-	8	4	6,8
4004 Terveysasema, Outokumpu	terveyskeskuslääkäri : 6 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 6	-	6	1	5,6
4005 Terveysasema, Polvijärvi	terveyskeskuslääkäri : 2 ylilääkäri: 1	-	-	0	-	0

4129 Terveysasemat yhteiset	erikoistuva lääkäri: 1 koulutusylilääkäri: 1 palvelupäällikkö: 1 resurssilääkäri: 3 + kehittäjäylilääkäri työsopimussuhteessa					
4202 Terveysasema, Kitee	terveyskeskuslääkäri : 8 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 5	terveyskeskuslääkäri : 2	7	4	5,1
4203 Terveysasema, Rääkkylä	terveyskeskuslääkäri : 2	-	-	0	-	0
4204 Terveysasema, Tohmajärvi	apulaisyylilääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 2 ylilääkäri: 1	-	-	0	-	0
4402 Terveysasema, Juuka	apulaisyylilääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 3 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 1	terveyskeskuslääkäri : 4	5	1	4,2
4403 Terveysasema, Lieksa	terveyskeskuslääkäri : 8 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 7	terveyskeskuslääkäri : 1	8	1	7,5
4404 Terveysasema, Nurmes	terveyskeskuslääkäri : 8 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 4 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 1	6	1	5,8
4602 Terveysasema, Niinivaara	erikoistuva lääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 12 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 5 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 9	15	4	12,4
4603 Terveysasema, Rantakylä	erikoistuva lääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 10 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 6	terveyskeskuslääkäri : 4	10	5	8,4
4604 Terveysasema, Siilainen	erikoistuva lääkäri: 1 terveyskeskuslääkäri : 14 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 11	terveyskeskuslääkäri : 11	22	9	18,5
4802 Terveysasema, Eno	terveyskeskuslääkäri : 2 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 2	-	2	-	2
4803 Terveysasema, Ilomantsi	terveyskeskuslääkäri : 4 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 4	-	4	1	3,8
4802 Terveysasema, Kiihtelysvaara	terveyskeskuslääkäri : 2	terveyskeskuslääkäri : 1	-	1	-	1
4805 Terveysasema, Kontiolahti	terveyskeskuslääkäri : 6 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 2 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 1	4	-	3,8

4806 Terveysasema, Lehmo	terveyskeskuslääkäri : 3 (ylilääkäri:1 Kontiolahti yhteinen)	terveyskeskuslääkäri : 0,2		0	0	0,2
4807 Terveysasema, Pyhäselkä	terveyskeskuslääkäri : 5 ylilääkäri: 1	terveyskeskuslääkäri : 5	-	5	3	3,7
4804 Terveysasema, Tuupovaara	terveyskeskuslääkäri : 1	-	-	0	-	0
yhteensä	virkapohjia yhteensä 133 terveyskeskuslääkäri : 107 vastaava lääkäri: 1 ylilääkäri: 15	72	34	106	37	90,7

a. Kuinka monta virkaa kaikista terveysaseman viroista hoidetaan lääketieteen kandidaatin toimesta?

Viikolla 13 lääkärin väliaikaisissa tehtävissä työskenteli yhteensä 4 lääketieteen kandidaattia, joista kaksi määräaikaisina viransijaisina ja kaksi ostopalvelusopimuksella.

b. Ostetaanko lääkäripalveluita ostopalvelusopimuksilla ja onko palvelusetelit käytössä?

- Mitä tehtäviä hoidetaan ostopalvelusopimusten kautta?

Ostopalvelusopimuksin lääkäripalveluita kohdennetaan kaikenlaisiin terveyskeskuslääkärin työtehtäviin tarpeen mukaisesti. Lääkäripalvelua ostetaan sekä lähityöhön että etätöihin. Ostopalvelun kautta työskentelevät lääkärit toimivat terveysaseman vastaanotossa, neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveyshuollossa, terveyskeskussairaaloissa, kotihoidossa sekä asumispalveluyksiköissä.

- Mihin palveluihin kuntayhtymä antaa palvelusetelin?

Siun sote järjestää palvelusetelipalveluna terveys- ja sairaanhoitopalveluiden vastuualueella ajokorttitodistusta sekä jalkojenhoidon palvelua varten palvelusetelin. Ajokorttitodistusta varten palveluseteli on hyväksytty ja otettu käyttöön tammikuussa 2022. Palvelusetelituottajia ei ole kuitenkaan ilmoittautunut yhtään kappaletta, ja tämän vuoksi palveluseteliä ei ole vielä voitu ottaa käyttöön.

Ajokorttitodistuksen palveluseteli - siunsote.fi

Lisäksi muilla palvelualueilla palveluseteli on käytössä

Mielenterveys- ja päihdepalvelut: Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kuntoutuksen palveluseteli.

Ikäihmisten palvelut: Ikäihmisten asumispalvelut, kotiin annettavat hoito- ja hoivapalvelut, kotihoidon tukipalvelut, lääkkeiden annosjakelu ja omaishoidon lakisääteinen vapaa -palvelusetelit.

Perhe- ja sosiaalipalvelut: Lapsiperheiden kotipalvelun palveluseteli.

Vammaispalvelut: Henkilökohtainen apu, kehitysvammaisten asumispalvelut, kehitysvammaisten tuettu asuminen, monivammaisten lasten ja nuorten kotiin annettavat hoito- ja hoivapalvelut, vammaisten asumispalvelut, vammaisten lääkkeiden annosjakelu ja vammaisten päivätoiminta -palvelusetelit.

- Miten potilaan hoidon jatkuvuus on turvattu, jos ostopalveluita tai palveluseteleitä käytetään?

Perusterveydenhuollon lääkäripalveluissa palveluseteliä ei ole käytetty toistaiseksi. Ajokorttitodistuksen palveluseteliä ei ole voitu ottaa käyttöön palvelusetelituottajien puuttuessa.

- Tilastoidaanko palveluseteleiden käyttö?

Palvelustelin käyttöä seurataan talousarvion toteuman yhteydessä palvelusetelikohtaisesti ja eri tarpeisiin esim. alueellisesti. OmaVaana palvelu toimii toiminnallisena raportointialustana.

4. Mikä on perusterveydenhuollon hoitohenkilökunnan tämän hetken tilanne (vaihtuvuus ja saatavuus)?

Tilanne on samankaltainen aiempaan tilanteeseen nähden. Jonkin verran hoitohenkilöstön vaihtuvuutta / liikkuvuutta on terveysasemilla. Asemilta siirtyneet henkilöt ovat pääsääntöisesti liikkuneet oman organisaation sisällä. Saatavuudessa alueelliset erot korostuvat.

Joensuun kantakaupungin terveysasemilla hoitajaresurssi on kohtalaisen hyvä ja alueelle saadaan suhteellisen hyvin myös sijaisia, mutta muualla maakunnassa ei esim. kaikkiin vuosilomiin ole saatu sijaisia. Eritoten läntisellä alueella oli viime vuoden aikana hoitajaresurssivajausta. Pohjoinen ja eteläinen alue haasteellisin rekrytointien onnistumisten osalta myös vakituisten työsuhteiden osalta. Äkillisiin poissaoloihin ei yleisesti terveysasemille sijainnista riippumatta sijaisia saada.

a. Onko lisähenkilöstön palkkaaminen vastaanottopalveluihin onnistunut 26.10.2021 annetun selvityksen mukaisesti?

Täytettävät toimet on laitettu heti hakuun ja pääosin tehtävät on saatu täytettyä.

5. Miten on varmistettu, että tiedot perusterveydenhuollon avohoidon toiminnasta kirjataan/tuotetaan THL:n tilastointia koskevien ohjeiden mukaisesti (Hilmo -opas; asiakasyhteydenotot, tarpeen arviointi ja toteutunut käynti)?

Siun soten tietotuotantoyksikkö on tarkistanut kirjaamisohjeistuksen, ja todennut sen olevan THL:n tilastointia koskevan ohjeistuksen mukainen. Ohjeistusta on selkeytetty ja paikoin täsmennetty alkuvuoden 2022 aikana. Ohjeistus on potilastietojärjestelmän (Mediatri) pääkäyttäjien toimesta käyty uudelleen lävitse terveysasemilla henkilökunnalle pyrkien varmistamaan tilastoinnin oikeellisuutta.

Lisäksi perusterveydenhuollon lääkäreille on lisätty perehdytykseen tilastoinnin läpikäymistä sekä ohjeistamista.

a. Miten omavalvonnan avulla seurataan tietojen oikeellisuutta ja onko tietojen kirjaamisessa havaittu puutteita?

Omavalvonnassa on havaittu, että osa terveysasemien käynneistä, jolloin henkilö on tavannut saman käynnin yhteydessä useamman ammattihenkilön (esimerkiksi sairaanhoitajan ja lääkärin) on mahdollisesti tilastoitu yksittäisinä erillisinä käynteinä molempien ammattihenkilöiden taholta, vaikka tilastointi olisi tullut suorittaa ns. ryhmäkäyntinä. Tämä on saattanut lisätä kokonaiskäyntien lukumäärää todellisesta.